

CIRKULÄR A 01/2014

Till Trafikförsäkringsföreningens medlemmar

Redovisningsrekommendation

Finansinspektionen (FI) har i brev till TFF:s medlemmar i juni i år lämnat en kort beskrivning av hur man bedömer att medlemsbolagen bör redovisa sitt engagemang i TFF. FI:s syn på redovisningen är naturligtvis vägledande och den har vid ett efterföljande sammanträde med TFF förtydligats i vissa avseenden. TFF:s styrelse har vid styrelsemöte 2014-12-10 beslutat lämna följande något utförligare rekommendation angående medlemsbolagens redovisning av engagemanget i TFF.

- TFF lämnar en *preliminär* avräkning (prognos) avseende nettounderskottet i verksamheten i slutet av varje räkenskapsår. Respektive försäkringsbolags andel av nettounderskottet enligt denna preliminära avräkning redovisas under rubriken "I.8 Övriga tekniska kostnader" i bolagets resultaträkning samt under rubriken "HH.V Övriga skulder" i bolagets balansräkning. Motpart för skuldposten är Trafikförsäkringsföreningen.
- Bolagets *slutliga* andel av nettounderskottet fastställs i den avräkning som beslutas vid TFF:s årsstämma under våren efter utgången av aktuellt räkenskapsår. Denna slutliga andel av nettounderskottet, d.v.s. eventuell skillnad mot belopp enligt preliminär avräkning, redovisas i bolagets resultaträkning under rubriken "I.8 Övriga tekniska kostnader".
- Bolaget bör i not till årsredovisningen lämna kompletterande upplysning kring nettoredovisningen av engagemanget i TFF samt det solidariska ansvaret enligt trafikskadelagen. Därutöver bör bolaget under rubriken "III. Ansvarsförbindelser" i årsredovisningen lämna ytterligare upplysning om möjlig förpliktelse till följd av medlemskapet i TFF. Omfattningen av sådana upplysningar lämnas utifrån bolagets bedömning av postens väsentlighet. Exempel på möjlig utformning av not respektive upplysning om eventuell ansvarsförpliktelse bifogas denna rekommendation.

Bilaga 1: Sammanfattande PM avseende bakgrund och överväganden för rekommendationen

Bilaga 2: Exempeltexter not samt ansvarsförbindelse

Bilaga 1

Bakgrund och överväganden rörande redovisningsrekommendation

Sammanfattning

Det har från bland annat aktuarierådet anförts att det finns behov av att se över den rekommendation som beslöts 2007 beträffande medlemsbolagens redovisning av sitt engagemang i TFF. Styrelsen har därför uppdragit till vd att se över rekommendationen. Under arbetet med denna översyn har tidigare utredningar beträffande TFF:s rättsliga ställning och redovisningsfrågor granskats ingående. Mot bakgrund av resultaten av dessa utredningar föreslås det att medlemsbolagets andel av TFF:s årliga nettounderskott redovisas under rubriken "Övriga tekniska kostnader" i bolagets resultaträkning. Kompletterande upplysning ska lämnas i not till bolagets årsredovisning samt under rubriken ansvarsförbindelser. Finansinspektionen har ställt sig bakom rekommendationen.

Bakgrund och uppdrag

TFF:s rättsliga ställning och olika redovisningsfrågor har diskuterats och utretts i olika sammanhang genom åren. När det gäller medlemsbolagens redovisning av sitt engagemang i TFF utfärdade TFF:s styrelse i september 2007 en rekommendation till bolagen (distribuerad som cirkulär A 3/2007). I samband med ett möte med EY och Hamilton Advokatbyrå i december 2011 konstaterades det att denna rekommendation bör kompletteras i ett visst avseende. Vid ett möte mellan TFF och Finansinspektionen (FI) i oktober 2013 framhöll FI att medlemsbolagen rapporterar sitt engagemang i TFF på olika sätt. Mot denna bakgrund framfördes önskemål om en översyn av redovisningsrekommendationen vid ett möte med TFF:s aktuarieråd i november 2013.

TFF:s styrelse uppdrog den 5 mars 2014 till vd att se över den rekommendation som styrelsen lämnade till medlemsbolagen 2007 beträffande bolagens redovisning av TFF:s verksamhet och lämna förslag till eventuella ändringar som bedöms lämpliga.

Rättsliga utgångspunkter

TFF:s rättsliga ställning utreddes för några år sedan av Hamilton Advokatbyrå (nedan Hamilton), vilket resulterade i en utförlig rapport i februari 2012. Nedan lämnas bara en översiktlig beskrivning av vissa huvudpunkter som är av betydelse ur redovisningssynpunkt. TFF:s skadereserv behandlas dock något utförligare.

TFF utgör associationsrättsligt en ideell förening. Föreningen är en självständig juridisk person med full rättskapacitet. Det innebär att TFF kan både ha rättigheter och ådra sig skulder och andra förpliktelser.

TFF:s medlemmar är de försäkringsföretag som har rätt att meddela trafikförsäkring i Sverige. Dessa bolag är enligt trafikskadelagen (TSL) skyldiga att vara medlemmar i TFF. Så länge tillståndet att meddela trafikförsäkring gäller kan en medlem varken utträda, sägas upp eller uteslutas som medlem i TFF.

Merparten av TFF:s uppgifter är fastställda i TSL. De ekonomiskt viktigaste uppgifterna är att reglera skador som orsakas av oförsäkrade, okända och utländska fordon samt att ta ut trafikförsäkringsavgift av ägare till oförsäkrade fordon.

Vid fullgörandet av de uppgifter som nämnts ovan, agerar TFF som legal ställföreträdare för medlemmarna. Medlemmarna bär det formella ansvaret för att de aktuella skadorna ersätts. Detta ansvar är solidariskt. TFF:s roll som legal ställföreträdare innebär dock att en skadelidande inte kan vända sig direkt till något medlemsbolag och begära ersättning för sin skada. Den skadelidande måste i stället vända sig till TFF med sitt krav på ersättning. Om en skadelidande ändå vänder sig till ett försäkringsbolag med sitt ersättningsanspråk har detta bolag inte rätt att reglera skadan.¹

Av TSL framgår det att medlemmarna i TFF är skyldiga att finansiera TFF:s skadekostnader och skaderegleringskostnader. Ansvaret fördelas mellan medlemmarna på basis av deras marknadsandelar, beräknade på premieintäkterna. Det bidrag som var och en av medlemmarna ska betala till TFF för att täcka det nettounderskott som uppkommer i verksamheten, fastställs genom den sk avräkning som TFF:s stämma beslutar varje år.²

Konstruktionen med TFF som legal ställföreträdare för medlemmarna i kombination med deras skyldighet att bekosta skadorna, medför att en medlem fullgör sin förpliktelse mot de skadelidande genom att betala det finansieringsbidrag till TFF som fastställs genom avräkningen. Annorlunda uttryckt betalar medlemmen sin skuld till de skadelidande genom betalningen till TFF.³

Försäkringsrörelselagstiftningen m m

TFF bedriver inte försäkringsverksamhet. Det framgår klart av både doktrin och förarbeten till lagen att TFF inte är ett försäkringsbolag. Försäkringsrörelselagstiftningen är således inte tillämplig på TFF.

Det har i något sammanhang sagts att TFF i framtiden eventuellt skulle kunna betraktas som en pool och därmed skulle de regler som ingår i Solvens II aktualiseras. Mot denna tanke talar dock att en pool är en samverkan som, enligt det senast kända förslaget till definition av pooler, baseras på en frivillig överenskommelse mellan ett antal försäkrings-

¹ TFF kan dock delegera ett ärende eller en viss grupp av ärenden till en medlem.

² Avräkningen behandlas närmare i det följande avsnittet om redovisningsfrågor.

³ Detta förutsätter naturligtvis att det betalda finansieringsbidraget är tillräckligt för att täcka skadekostnaderna. För den händelse bidraget visar sig vara otillräckligt kvarstår ett åtagande för medlemmen beträffande den del av kostnaderna som inte täcks av bidraget.

företag. I TFF:s fall är det i stället fråga om ett obligatoriskt solidariskt ansvar som är lagstadgat. Eventuell vidare analys av denna fråga bör anstå till dess det slutliga regelverket om pooler är känt.

Som nämnts ovan är medlemmarnas ekonomiska ansvar för TFF solidariskt. I kombination med det förhållandet att TFF har en reserv för oreglerade skador (se närmare nedan) skapar detta en god ekonomisk trygghet i förhållande till de skadelidande även om någon enskild medlem inte kan fullgöra sin betalningsskyldighet.

Det kan dock konstateras att ersättningsansvaret enligt TSL för en inträffad skada är högt. En fråga är hur stora påfrestningarna skulle bli för övriga medlemmar om det skulle inträffa en skada i nivå med maximibeloppet samtidigt som en större medlem hamnar på obestånd. Det kan finnas anledning att diskutera om det befintliga skyddet bör kompletteras med en återförsäkring som täcker verkligt stora skador. De allmänt ökande kraven på trygghet i försäkringsföretagens verksamhet kan möjligen tala för en sådan lösning. Eventuell diskussion om denna fråga ligger dock utanför ramen för detta uppdrag.

TFF:s reserv för oreglerade skador

TFF har under åren byggt upp en reserv för oreglerade skador, bland annat genom att medlemsföretagen har gjort ett antal större engångsbetalningar. Reservens storlek bedöms med stöd av ett aktuarieråd, i vilket ingår både TFF:s aktuarie och aktuarier från flera medlemsföretag. Reserven förvaltas enligt en försiktig policy i samråd med ett kapitalförvaltningsråd med representation från medlemsbolagen.

Frågan är vilken rättslig karaktär reserven har. Under de diskussioner som föregick redovisningsrekommendationen 2007 tycks det ha förekommit vissa oklarheter i detta avseende.

I och med att TFF inte omfattas av den försäkringsrörelserättsliga lagstiftningen finns det ingen formell skyldighet för TFF att hålla någon reserv. Detta sker i stället på frivillig basis. Hamilton har även bedömt att det inte finns någon skyldighet för de försäkringsföretag som är medlemmar i TFF att göra försäkringstekniska avsättningar för de skador som regleras av TFF.

En fråga är om de medel som har betalats av medlemsföretagen är deponerade hos TFF eller om de har betalats som bidrag. Denna fråga är avgörande för äganderätten till medlen och reservens rättsliga karaktär.

På TFF:s uppdrag gjorde KPMG Legal år 2000 en sakrättslig analys av ett antal alternativa sätt att förvalta skadereserven. KPMG Legal bedömde att den modell som används i dag inte innebär någon risk för att förhållandet kan betraktas som ett skuldförhållande (från medlemmarna till TFF). Vidare anfördes det i rapporten att ett försäkringsbolag inte förfogar över medel som tillhör TFF och att modellen därmed innebär att TFF inte drabbas vid försäkringsbolagets insolvens. (Vår kursivering.)

Frågan diskuterades också med Hamilton i anslutning till den ovan nämnda utredningen av TFF:s rättsliga ställning. Även Hamilton bedömde att medlen är TFF:s egendom. I och med att inbetalningarna (såvitt känt) inte villkorats av bolagen när de gjordes så är det inte fråga om deposition utan ovillkorade bidrag. Hamiltons bedömde att medlen är TFF:s både sakrättsligt och obligationsrättsligt.

Till Hamiltons rapport bifogades ett memorandum av EY angående redovisningsfrågor. I detta dokument konstateras också helt kort att "dessa medel tillhör TFF" och att de därför ska redovisas i TFF:s balansräkning.

Sammanfattningsvis är således den juridiska personen TFF ägare till de medel som utgör skadereserven. De enskilda försäkringsföretag som är medlemmar i TFF och har betalat in pengarna, har rättsligt sett varken äganderätt eller någon annan rätt till dessa medel. Detta gäller såväl sakrättsligt som obligationsrättsligt.

Inkasserade premie- och självriskfordringar

Ett antal medlemsföretag överlämnar obetalda premie- och självriskfordringar till TFF för indrivning.

Fordringarna överläts före 2010 till TFF som *finansieringsbidrag*. Influtna medel avseende dessa äldre fordringar avräknar TFF från det kontanta bidrag som ett medlemsbolag ska betala enligt avräkningen. TFF:s kontanta bidragsfordran mot bolaget avser med andra ord bolagets andel av nettounderskottet i TFF efter avdrag för indrivna fordringar.

På grund av ny rättspraxis avseende moms hanteras fordringarna från och med 2010 i stället som *inkassouppdrag* (mot viss ersättning) för respektive medlemsföretags räkning. Inkassouppdragen regleras i avtal med de berörda medlemmarna. I och med att det är fråga om inkassouppdrag redovisas betalningar avseende dessa fordringar inte via TFF:s resultaträkning.

Redovisningsfrågor

TFF:s redovisning

Enligt stadgarna ska TFF föra sina räkenskaper "enligt bokföringslagen och med iakttagande av Finansinspektionens föreskrifter". Det finns inget krav i någon författning på att TFF ska tillämpa några av de bestämmelser angående redovisning som finns för försäkringsföretag. Hamilton har därmed bedömt att skrivningen i stadgarna om att TFF ska iaktta FI:s föreskrifter är ett frivilligt åtagande av TFF. Man har också bedömt att det inte finns några bärande skäl för att tillämpa redovisningsregler för försäkringsföretag på TFF:s verksamhet i något avseende.

Den nuvarande redovisningsmodellen är i vissa huvudfrågor utformad enligt följande.

I *resultaträkningen* ingår betalda trafikförsäkringsavgifter som en del i rubriken "nettoomsättning". Nettoomsättningen specificeras sedan i en not.

På kostnadssidan är "årets skadekostnader" den största posten. Även denna post specificeras i not. Årets resultat utgör regelmässigt ett underskott.

EY har tagit upp frågan om redovisningen med betalda trafikförsäkringsavgifter och skadekostnader i resultaträkningen överensstämmer med redovisningsrekommendationen BFNAR 2003:3. EY:s slutsats är dock att det, efter vissa justeringar, bör vara möjligt att avvika från denna rekommendation med god argumentation och tydliga upplysningar. EY har i sammanhanget pekat på TFF:s speciella ställning, att formatet för redovisning har använts under lång tid och att formatet är lättillgängligt för både TFF:s medlemmar och andra aktörer i försäkringsbranschen.⁴ Hamilton har instämt i bedömningen. De föreslagna justeringarna har genomförts av TFF. Denna bedömning ligger fast även utifrån K3-regelverket.

De finansieringsbidrag som TFF uppbär från medlemmarna för att täcka nettounderskottet tas, i enlighet med rekommendation av EY, upp i *balansräkningen* som en transaktion mot eget kapital. EY har även bedömt att skadereserven ska redovisas i TFF:s balansräkning och att en skuld ska redovisas till de skadelidande. I balansräkningen finns följaktligen en avsättning med beteckningen "oreglerade skador".

Medlemsföretagens redovisning

Det nettounderskott som uppstår i TFF:s verksamhet rapporteras till medlemsföretagen i den årliga avräkningen. I avräkningen redovisas också den andel av nettounderskottet som respektive medlem ska betala. Avräkningen fastställs genom stämmobeslut.

Det finns i princip två huvudalternativ när det gäller medlemsföretagens redovisning av avräkningen från TFF. Ett alternativ är att dela upp kostnaderna på olika komponenter i medlemmarnas redovisning (nedan "bruttoredovisning"). Det andra alternativet är att redovisa allt på en rad (nedan "nettoredovisning").

På uppdrag av TFF analyserade KPMG under våren 2007 bland annat vissa redovisningsfrågor. Rapporten kom i praktiken att fungera som ett underlag för en efterföljande och ganska omfattande diskussion. Det förekom delvis skilda uppfattningar mellan medlemsföretagen om hur avräkningen från TFF bör redovisas. I en kommentar anförde KPMG (Hans Högberg) att ett av medlemsföretagens val att "redovisa allt mot skadekostnader" är det absolut bästa alternativet från redovisningssynpunkt. Samtidigt pekade KPMG på att en övergång från annan metod till sådan redovisning kunde medföra effekter för medlemsföretagens reserver.

⁴ Memorandum som bilaga till Hamiltons rapport.

Diskussionen resulterade i att man kunde enas om en kort redovisningsrekommendation som sedan beslöts av TFF:s styrelse. Rekommendationen rapporterades till medlemmarna i cirkulär A 3/2007 enligt följande:

”TFF:s styrelse har --- beslutat rekommendera medlemsbolagen att i redovisningen avräkna de av TFF mottagna premierna och trafikförsäkringsavgifterna mot försäkringsersättningar i bolagets resultaträkning.”

KPMG menade i en kommentar före styrelsebeslutet att det förefaller lite märkligt ”att använda ordet avräkna mot en post i resultaträkningen som ju egentligen är en resultatredovisning”. Då TFF och medlemsbolagen var överens om att denna skrivning var lämplig så hade man dock inget att invända.⁵

Vidare kan det nämnas att EY vid ett par möten under hösten 2011 framhöll att en ren nettoredovisning hos medlemsföretagen blir väl kortfattad ur informationssynpunkt. Man föreslog att nettoredovisningen därför bör kompletteras med upplysningar i en not i årsredovisningen.

Vad gäller var nettoredovisning ska ske så anges i lag (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag hur ett försäkringsföretags resultaträkning ska vara uppställd. Finansinspektionen har under hand anfört att det som redovisas under rubriken ”Försäkringsersättningar” enbart bör vara kopplat till de försäkringsavtal som berört företag ingått. Då nettokostnaden som redovisas av TFF inte är kopplad till ingångna försäkringsavtal föreslås därför att nettoredovisningen sker under rubriken ”Övriga tekniska kostnader” i medlemsföretagens resultaträkning. Finansinspektionen har skriftligt ställt sig bakom det slutliga förslaget till rekommendation.

Förslag till redovisningsrekommendation

Bruttoredoovisning hos medlemsföretagen återspeglar inte de rättsliga förutsättningar som redovisats ovan särskilt väl. Samtidigt delar vi uppfattningen att en nettoredovisning har ett begränsat informationsvärde om den inte kompletteras med ytterligare upplysningar i en not. När det gäller ordalydelsen i rekommendationen från 2007 känner vi inte till varför man valde uttrycket ”avräkna mot”. Vi instämmer dock med KPMG:s uttalande att denna formulering förefaller lite märklig när det gäller en resultaträkning. Även i övrigt finns det vissa pedagogiska otydligheter i rekommendationen. Rekommendationen är numera missvisande när det gäller betalda premiefordringar.

Ny redovisningsrekommendation baseras på vad som anförts ovan.

⁵ E-mail till TFF den 30 augusti 2007.

Bilaga 2

I denna bilaga lämnas exempel på hur not i årsredovisningen om nettoresultatet i TFF:s verksamhet respektive upplysning om eventuell ansvarsförbindelse kan utformas.

Not

Trafikförsäkringsföreningen (TFF) är ett samarbetsorgan för de försäkringsbolag som har rätt att meddela trafikförsäkring i Sverige. Dessa försäkringsbolag är enligt lag skyldiga att vara medlemmar i TFF. Föreningens verksamhet styrs till övervägande del av reglerna i trafikskadelagen och trafikförsäkringsförordningen. Regeringen fastställer TFF:s stadgar.

En av föreningens huvuduppgifter är att reglera trafikskador som orsakats av okända, oförsäkrade och utländska fordon. Andra huvuduppgifter är att ta ut en lagstadgad avgift (trafikförsäkringsavgift) av ägare till oförsäkrade fordon samt att delta i det internationella trafikförsäkringsarbetet (Gröna Kortsamarbetet och vissa andra funktioner). TFF har också till uppgift att hantera vissa försäkringsfrågor gällande motorfordon inom det frivilliga branschsamarbetet i Sverige (Bilförsäkringskommittén). TFF svarar även för administrationen av Trafikskadenämnden.

TFF:s egna intäkter utgörs främst av betalda trafikförsäkringsavgifter och finansiella intäkter. Driftkostnaderna och skadekostnaderna överstiger regelmässigt intäkterna och det uppkommer årligen ett nettounderskott i TFF:s verksamhet. Av regler i trafikskadelagen följer att medlemsbolagen har ett solidariskt ansvar att finansiera detta nettounderskott. Underskottet fördelas mellan medlemsbolagen på basis av bolagens premievolymer för trafikförsäkring genom en årlig avräkning som fastställs av TFF:s stämma.

Nettounderskottet redovisas i enlighet med Finansinspektionens uttalade uppfattning och en branschgemensam rekommendation.

Respektive bolag bör lägga till mer specifik information vad gäller belopp som upptagits i årsredovisningen, eventuell information om bolagets andel i TFF samt ange skälen till att redovisning sker under berörd post. Då medlemsbolagens juridiska struktur och upplägg av årsredovisningar skiljer sig åt bör denna information stämmas av med respektive bolags revisor.

Ansvarsförbindelse

Av trafikskadelagen och trafikförsäkringsförordningen följer att försäkringsbolag som meddelar trafikförsäkring i Sverige är skyldiga att vara medlemmar i Trafikförsäkringsföreningen. Av reglerna följer att medlemsbolagen har ett solidariskt ansvar att finansiera verksamheten i Trafikförsäkringsföreningen. Detta hanteras genom att det årliga nettounderskottet för Trafikförsäkringsföreningen fördelas mellan medlemsbolagen på basis av bolagens premievolymer för trafikförsäkring genom en årlig avräkning som fastställs av Trafikförsäkringsföreningens stämma. Av det solidariska ansvaret följer att det enskilda medlemsbolaget kan ha en

eventuell tillkommande förpliktelse gentemot Trafikförsäkringsföreningen i det fall något annat medlemsbolag inte kan fullgöra sina egna förpliktelser eller i det fall de reserver för oreglerade skador som hålls av Trafikförsäkringsföreningen visar sig otillräckliga.

Respektive bolag bör lägga till mer specifik information vad gäller belopp som upptagits i aktuell årsredovisning samt var posten redovisas. Även mer specifik information om bolagets andel i TFF. Därutöver ytterligare information kring eventalförpliktelse till följd av det solidariska ansvaret. Då medlemsbolagens juridiska struktur och upplägg av årsredovisningar skiljer sig åt bör denna information stämmas av med respektive bolags revisor.

Det är inte avsikten att ansvarsförpliktelsen ska anges storleksmässigt i form av ett belopp. Formuleringen är tänkt att utgöra en beskrivning av den eventuella risk som är förknippad med bolagets medlemskap i TFF, d.v.s. utifrån det solidariska ansvar som gäller enligt lagen. Då en eventuell förpliktelse kan bero på en mängd olika variabler och situationer så är den i princip omöjlig att bestämma till ett storleksmässigt belopp. Sålunda kan den heller inte utgöra en del av budget, prognos och/eller avräkning från TFF.